

ĈAPITRO 7. Aĉetoj, korp partoĵ, malsanoj, SMSo, estontaj agoj

ROZDZIAŁ 7. Zakupy, części ciała, choroby, SMS, przyszłe czynności

W tym rozdziale nauczysz się m.in.:

- tworzyć nazwy oznaczające zbiór lub grupę;
- prowadzić dialogi dotyczące zakupów w sklepie;
- pytać o godzinę i określać czas zegarowy oraz dzień i pogodę;
- wypowiadać zdania w czasie przyszłym;
- tworzyć nazwy oznaczające narzędzia;
- nazywać części ciała i choroby;
- tworzyć wiadomości SMS i wpisy na blogu;
- nazywać rzeczy służące do jedzenia i picia oraz przybory do mycia.

NI KONATIĜU

Mówcie, co robiliście wczoraj. Posługujcie się wzorem:

<i>Lektoro:</i>	Hieraŭ mi instruis japanojn.	Kaj vi?
<i>Beata:</i>	Mi dancis kun mia amiko.	Kaj vi?
<i>Toni:</i>	Mi biciklis al la arbaro.	Kaj vi?

I. KOMUNIKADO – frazoj, vortoj, reguloj

A. Knabino kun densa hararo decidis veturi per vagonaro al junulara tendaro...

Barbara, knabino kun densa hararo decidis veturi per vagonaro sen ŝtuparo al junulara tendaro situata en verda arbaro apud montaro for de la domaro. Laŭ la horaro tio daŭris ses horojn. Ŝia decido estis klara sed montriĝis erara.

Przeczytajcie kolejno na głos, po jednej linijce, a potem odpowiedzcie, jak tworzyć nazwę zbioru lub grupy obiektów danego rodzaju.

arbo	—	drzewo	ar baro	—	las
monto	—	góra	mont aro	—	góry, łańcuch górski
vorto	—	słowo, wyraz	vort aro	—	słownik
domo	—	dom	dom aro	—	zabudowania
haro	—	włos	har aro	—	włosy; czupryna; sierść
vagono	—	wagon	vagon aro (= trajno)	—	pociąg
tendo	—	namiot	tend aro	—	obóz
horo	—	godzina	hor aro	—	rozkład (zajęć, jazdy itp.)

❖ Cząstka tworząca nazwę zbioru lub grupy obiektów danego rodzaju to: **1**

Powiedz lub napisz, jak rozumiesz wyrazy w prawej kolumnie:

homo	—	człowiek	homaro	—	
libro	—	książka	libraro	—	
kanto	—	pieśń, piosenka	kantaro	—	
gazeto	—	gazeta	gazetaro	—	
ŝtupo	—	stopień, schodek	ŝtuparo	—	
junulo	—	młodzieniec	junularo	—	
klavo	—	klawisz	klavaro	—	

Aldonaj ekzemploj:

persono	—	osoba	personaro	—	
meblo	—	mebel	meblaro	—	
infano	—	dziecko	infanaro	—	
stelo	—	gwiazda	stelaro	—	
ŝipo	—	statek, okręt	ŝiparo	—	
membro	—	członek	membraro	—	

Vortarerto:

• erara — błędny • kvankam — wprowadzie • montriĝi — okazać się

B. Kion vi aĉetis?

A: Kio estas en la aĉetkorbo?

B: Estas kilogramo da sukero, du kilogramoj da pomoj,
du kilogramoj da fromaĝo,
kvardek dekagramoj da ŝinko,
litro da lakto, botelo da minerala akvo,
tri pako da ĉipsoj kaj peco da kuko.

C: Kion vi aĉetis?

D: Mi aĉetis skatolon da biskvitoj,
du kartonojn da fruktosuko,
skatoleton da jogurto ❷,
tri tubojn da dentopasto kaj
kvin briketojn da sapo.

❖ W wyrażeniach określających, ile czegoś jest danego rodzaju, występuje słówko ❸

1. Niech jedna osoba poda nazwę jakiegoś produktu, a inna, wywołana przez nią, niech wypowie wyrażenie o konstrukcji: miara + **da** + wymieniony produkt, a następnie zapyta kolejną o inny produkt np.

A: **oranĝoj**

B: kilogramo da oranĝoj
oleo

C: litro da oleo / botelo da oleo
bombonoj

D: duonkilogramo da bombonoj / skatolo da bombonoj / pako da bombonoj
kakao

E: paketo da kakao / taso da kakao / glaso da kakao / trinkpoteto da kakao

Możecie wykorzystać następujące nazwy miar, naczyń i produktów:

MEZUROJ (MIARY):

• kilogramo	• duonkilogramo (pół kilograma)	• kvaronkilogramo (ćwierć kilo)
• dekagramo	• litro	• duonlitro
• centimetro	• metro	• kvadrata metro
• bajto (bajt)	• kilobajto	• gigabajto
		• kvaraonlitro
		• kuba metro (metr sześcienny)
		• megabito (megabit)

UJOJ (POJEMNIKI):

• botelo	• kartono	• skatolo (pudełko)	• ladskatolo (puszka)
• bokalo (słoik)	• tubo (tubka)	• pako (paczka)	• paketo (paczuska)
• saketo (torebka, woreczek)		• glaso (szklanka)	• taso (filiżanka)
• trinkpoteto (kubek)		• poto (garnek)	• telero
			• flakono

ALIAJ (INNE):

• tabuleto (tabliczka)	• briketo (kostka)	• peco (kawalek)

PRODUKTOJ (PRODUKTY):

• pomoj	• banano	• piroj (<i>gruszki</i>)	• oranĝoj	• mandarinoj
• tomatoj	• kukumoj	• karoto (<i>marchew</i>)	• terpomoj	• brasiko
• sukero	• salo	• faruno (<i>mąka</i>)	• pipro (<i>pieprz</i>)	• rizo
• ŝinko	• kolbaso	• viando (<i>mięso</i>)	• fiŝoj	• sardinoj
• supo	• nektaro	• minerala akvo	• limonado	• kolao
• kompoto	• biero	• ĉampano (<i>szampan</i>)	• vino	• lakto
• jogurto	• kefiro	• acidkremo	• butero	• margarino
• parfumo	• tualetakvo	• ŝampuo (<i>szampon</i>)	• dentopasto	• sapo

Aldonaj ekzemploj:

• klementinoj	• citronoj	• grapfruktoj	• nektarinoj	• spinaco
• oleo	• majonezo	• mustardo	• keĉupo	• saŭco
• konfitaĵo	• marmelado	• mielo	• ĵeleo	• pudingo
• bombonoj	• kukoj	• biskvitoj	• ĉokolado	• muslio
• fritoj (<i>frytki</i>)	• pano (<i>chleb</i>)	• ĉipsoj (<i>czipsy</i>)	• torto	• glaciaĵo
• farboj	• feltkrajonoj	• ŝtofo (<i>tkanina</i>)	• kremo (<i>krem</i>)	
• nazitukoj	(<i>higieniczne chusteczki do nosa</i>)			

2. Niech jedna osoba wymieni nazwy trzech produktów, które są w jej „torbie na zakupy”, podając ich ilość, a następnie niech zapyta: **Kion mi aĉetis?** (Co ja kupiłem/am?) i wywoła kogoś, kto ma na to pytanie odpowiedzieć, np.

A: En mia aĉetsako estas: du briketoj da butero, bokalo da marmelado kaj tri metroj da ŝtofo.

Kion mi aĉetis?

B: Vi aĉetis: du briketojn da butero, bokalon da marmelado kaj tri metrojn da ŝtofo.

Pamiętajcie, że nazwa miary po czasowniku esti musi wystąpić w mianowniku (jest kto? co?, np. du briketoj), a po aĉeti — w bierniku (kupić kogo? co?, np. du briketojn).

PLIFIRMIGO

Wyraź pisemnie po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w kluczu do zadań.

1. Co jest na kuchennym stole?	Jest talerz zupy.
2. Co kupiłeś?	Kupiłem słoik miodu.
3. Co jest na biurku?	Jest pudełko farb.
4. Co kupiłaś?	Kupiłam dwa metry materiału na sukienkę.
5. Co jest w koszyku na zakupy?	Jest torebka cukierków.
6. Co Kamil kupił?	Kupił trzy butelki lemoniady.
7. Co jest na stole w pokoju dziennym?	Są cztery filiżanki kawy.
8. Co Marta kupiła?	Kupiła kostkę mydła i tubkę kremu.

C. Ĉi tio en tiu skatolo, tie ĉi

- A: Kiu staras apud vi sur la foto?
 B: Tiu junulo? Li estas mia fianĉo.
 A: Kaj tiu ĉi?
 B: Ĉi tiu? Lia koleginino Ada.
 A: Ĉu vi konas la aliajn personojn?
 B: Neniun plu.
 A: Ĉu vere?
 B: Jes, ĉiuj aliaj estas turistoj. Iuj verŝajne el Japanio.
- C: Kio kuŝas sur la tablo?
 D: Tio estas mia gazeto.
 C: Kaj tio ĉi?
 D: Ĉi tio en la skatolo? Mi ne diros.
 C: Ĉu en la skatolo estas ankoraŭ io?
 D: Nenio plu.
 C: Ĉu vere?
 D: Jes, ĉion alian mi formetis.
- E: Kie malaperis miaj ŝtrumpetoj.
 F: Tie ĉi, sub via lito. Kiel kutime.
 E: Ĉie mi ilin serĉis!
 F: Ne ŝercu, ie ili ja devis esti, ĉu ne mia kara filo?
 E: Sed,.. nenie mi sukcesis trovi ilin.
 F: Malfeliĉulo.

❖ Powyżej użyte są wyrazy esperanckie tworzące regularny schemat (zaimków). **4**

Aby zapytać używa się wyrazu zaczynającego się od:

Aby wskazać używa się wyrazu zaczynającego się od:

Aby wskazać coś bliższego w przestrzeni lub czasie należy dodać słówko:

Aby określić swego rodzaju brak używa się wyrazu zaczynającego się od:

Vortarerto:

• kio	— <i>co</i>	• tio	— <i>to</i>	• ĉi tio, tio ĉi	— <i>to tutaj</i>
• io	— <i>coś</i>	• nenio	— <i>nic</i>	• ĉio	— <i>wszystko</i>
• kiu	— <i>kto</i>	• tiu	— <i>ten</i>	• ĉi tiu, tiu ĉi	— <i>ten tutaj</i>
• iu	— <i>ktoś</i>	• neniu	— <i>nikt</i>	• ĉiu	— <i>każdy</i>
• kie	— <i>gdzie</i>	• tie	— <i>tu</i>	• ĉi tie, tie ĉi	— <i>właśnie tu</i>
• ie	— <i>gdzieś</i>	• nenie	— <i>nigdzie</i>	• ĉie	— <i>wszędzie</i>
• serĉi	— <i>szukać</i>	• ŝerci	— <i>żartować</i>	• malaperi	— <i>zniknąć</i>
• kutime	— <i>zwykle</i>	• verŝajne	— <i>zdaje się</i>	• formeti	— <i>usunąć</i>

Powiedz lub napisz, jak rozumiesz wyrazy w środkowej i prawej kolumnie:

kia — jaki	tia —	ia —
kiom — ile	tiom —	iom —
kial — dlaczego	tial —	ial —
kiam — kiedy	tiam —	iam —

PLIFIRMIGO

Wyraż pisemnie po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w kluczu do zadań.

1. Nigdzie z tobą jutro nie pojadę.
2. Coś bym zjadła.
3. W tej grupie wszyscy są wysocy.
4. Dzisiaj nic i nikt mi się nie podoba, jestem zła.
5. Tam przecież nic interesującego nie ma.
6. Tutaj jest wielu przystojnych chłopaków.

D. Semajnfine Veronika flugos al Helsinki kaj vizitos planetarion

Hodiaŭ Luko vizitos dentiston.

Morgaŭ Anĝela iros al modparado.

Postmorgaŭ vespere Simono havos rendezuon kun Pamela.

En la semajnfino Veronika flugos al Helsinki.

Dimanĉe ŝi vizitos tie ĉi la planetarion.

Lunde antaŭtagmeze Evelina aperos en televido.

En merkredo posttagmeze Silvestro praktikos karateon.

Ĉi-sabate mi biciklos kun mia amikino tra arbaro. ⑤

Venontmonate Aleksandra ricevos universitatan diplomon.

Venontjare Sebastiano partoprenos en scienca ekspedicio al Spicbergo.

Ĉi-jare Adriana libertempos en Tajlando.

❖ vizitos, iros, havos, aperos, praktikos, estos, itd. są czasownikami w czasie przyszłym.

Czasowniki w czasie przyszłym mają w języku esperanto końcówkę ⑥

Vortarerto:

• modparado — pokaz mody	• rendezuo — randka
• planetario — planetarium	• aperos — pojawi się
• ekspedicio — wyprawa	• Spicbergo — Szczygberg (Svalbard)

1. Pytajcie kogoś, co będzie robić w jakimś terminie w przyszłości, np.

A: Kion vi faros hodiaŭ vespere?

B: Mi iros al kinejo.

W pytaniach podawajcie następujące okoliczniki czasu:

• hodiaŭ albo	• morgaŭ • lunde	• postmorgaŭ • marde	• en lundo, ... • merkrede, ...
------------------	---------------------	-------------------------	------------------------------------

Możecie dodawać w różnych formach okoliczniki precyzujące porę dnia:

• en la mateno • matene	• en la antaŭtagmezo • antaŭtagmeze	• en la posttagmezo, ... • posttagmeze, ...
----------------------------	--	--

Ponadto można użyć:

• en ĉi tiu semajno • ĉi-semajne • en la semajnfino / semajnfine	• en ĉi tiu monato • ĉi-monate • hodiaŭ vespere	• en ĉi tiu jaro • ĉi-jare • ĉi-vespere
--	---	---

W odpowiedziach możecie wykorzystywać zwroty podane w Ĉapitro 6.

Pamiętajcie o zamianie bezokoliczników na czas przyszły.

2. Pytajcie kogoś, gdzie będzie w jakimś terminie w przyszłości, np.

A: Kie vi estos en julio?

B: Mi estos eksterlande.

W pytaniach podawajcie okoliczniki czasu wymienione w ćw. 1, a ponadto:

• en januaro albo oraz albo	• en februaro • januare • en printempo • printempe	• en marto <i>itd.</i> • februare • en somero • somere	• marte <i>itd.</i> • en aŭtuno • aŭtune	• en vintro • vintre
--------------------------------------	---	---	--	-------------------------

Można też użyć:

• en la venonta semajno albo • venontsemajne (w przyszłym tygodniu)	• en la venonta monato • venontmonate miesiącu	• en la venonta jaro • venontjare roku)
--	--	---

W odpowiedziach możecie wykorzystywać okoliczniki miejsca podane w Ĉapitro 6.

PLIFIRMIGO

Wyraż pisemnie po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w kluczu do zadań.

1. Co będziesz robić jutro wieczorem?	Będę słuchać muzyki.
2. Gdzie Olga będzie w sobotę przed południem?	Będzie na siłowni.
3. Co Zuzanna będzie robiła w tym tygodniu?	Będzie uczyć się obsługiwać kamerę.
4. Gdzie państwo Bon będą na wiosnę?	Będą w Szwajcarii.
5. Co będziesz robić w niedzielę po południu?	Pójdę do aquaparku.
6. Co Antoni będzie robił we wtorek rano?	Będzie grał na pianinie.
7. Gdzie Teresa będzie w przyszłym tygodniu?	Będzie nad jeziorem.
8. Co będziecie robić w tym miesiącu?	Spędzimy urlop na Jamajce.

E. Kiu kaj kia tago estis hieraŭ kaj kioma estos post tri tagoj?

A: Kia tago estas hodiaŭ?

B: Suna kaj varma.

C: Kiu kaj kia tago estis hieraŭ?

D: Hieraŭ estis merkredo. Dum la tago estis tre varme.

E: Kioma tago estos post tri tagoj?

F: La 10-a de julio. **7**

E: Kia estas la veterprognozo?

F: Iom da suno, multe da pluvo.

❖ Za pomocą wyrażenia *kia tago* pytamy o,
za pomocą wyrażenia *kiu tago* pytamy o,
za pomocą wyrażenia *kioma tago* pytamy o **8**

Vortarerto:

• veterprognozo	— prognoza pogody	• iom da	— trochę (czegoś)
• post tri tagoj	— za trzy dni	• antaŭ unu semajno	— przed tygodniem

Zadawajcie sobie wzajemnie podobne pytania, używając okoliczników czasu:

• hodiaŭ	• hieraŭ	• morgaŭ
• antaŭhieraŭ	• postmorgaŭ	• lunde
• marde	• merkrede	• dimanĉe <i>itd.</i>
• antaŭ tri tagoj	• antaŭ unu semajno	• post kvar tagoj, <i>itd.</i>

Kto nie potrafi odpowiedzieć, może mówić:

• Mi ne scias (<i>Nie wiem</i>).	• Mi ne memoras (<i>Nie pamiętam</i>).
------------------------------------	--

*Mówiąc o pogodzie, używajcie wyrazów przy **6.** w Ĉapitro 6, a także:*

• (mal)bela	• (mal)varma	• pluva (<i>deszczowy</i>)
• suna	• eksterordinara (<i>wyjatkowa</i>)	• brila
• nuba (<i>pochmurny</i>)	• venta (<i>wietrzny</i>)	• frosta (<i>mroźny</i>)

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperanku i porównaj z rozwiązaniami w kluczu do zadań.

1. Jaki dziś dzień (tygodnia)?	Wtorek.
2. Który dziś jest?	30 listopada.
3. Jaki dzień (pod względem pogody) był w piątek?	Deszczowy i wietrzny.
4. Który dzień będzie w niedzielę?	15 kwietnia.
5. Jaki dzień (tygodnia) był przedwczoraj?	Czwartek.
6. Jaki dzień (pod względem pogody) był tydzień temu?	Słoneczny i mroźny.

F Amiko, pruntu al mi dek eŭrojn, mi petas

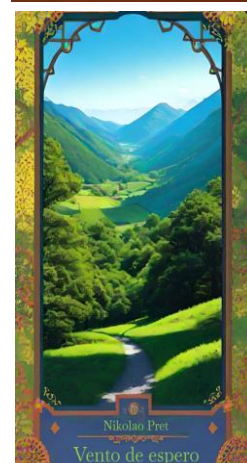
Iru al vendejo kaj aĉetu kelkajn bulkojn.
 Vendu al mi vian poŝtmark-kolekton.
 Amiko, pruntu al mi dek eŭrojn, mi petas.
 Dum promocioj en vendejo ne aĉetu sen rabato.
 Ĉe la kaso pagu per bankkarto.

Donu al ni vian adreson kaj telefonnumeron.
 Bonvolu fermi la pordon. 10

Legu la libron *Vento de espero*.
 Ne legu la magazinon *Ni klaĉu kune*.
 Manĝu multe da fruktoj kaj legomoj.

Ne manĝu tiel multe da sukeraĵoj.
 Ne trinku tiom da kafo.
 Ĉiuj silentu nun!

Ni ludu badmintonon morgaŭ posttagmeze.
 Ni ne parolu pri malgravaĵoj.

❖ Czasowniki w formach rozkazujących mają w języku esperanto końcówkę 9

Vortarerto:

• promocio — <i>promocja</i>	• rabato — <i>rabat</i>	• prunti — <i>pożyczyć</i>
• pagi — <i>płacić</i>	• vendi — <i>sprzedać</i>	• espero — <i>nadzieja</i>

Wydawajcie sobie nawzajem polecenia w formie twierdzącej i przeczącej, wykorzystując użyte powyżej lub inne czasowniki. W odpowiedzi można mówić:

• Bona ideo. (<i>Dobry pomysł.</i>)	• Bone.
• Ne estas problemo. (<i>Nie ma problemu.</i>)	• Kun plezuro. (<i>Z przyjemnością.</i>)
• Volonte. (<i>Chętnie.</i>)	• En ordo. (<i>W porządku.</i>)
• Bonvolu. (<i>Proszę bardzo.</i>)	• Bedaŭrinde, mi ne povas.
• Pardonu, mi ne havas tempon.	• Mi ne konsentas. (<i>Nie zgadzam się.</i>)
• Kia stranga peto! (<i>Jaka dziwna prośba!</i>)	• Vi pravas. (<i>Masz rację.</i>)

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w kluczu do zadań.

1. Pożycz mi 50 złotych.	Nie ma sprawy.
2. Zjedzcie kilka naleśników.	Chętnie.
3. Nie czytaj tej książki, ponieważ jest bezwartościowa.	Masz rację.
4. Nie grajcie w gry wideo, bo musicie odrobić lekcje.	Nie bądź nudny.
5. Chodźmy do opery w sobotę.	Z przyjemnością.
6. Nie kupujmy tych mebli, gdyż są zbyt drogie.	Zgadzam się.

G Miaj geavoj ne posedas komputilon, fotilon nek kalkulilon...

Miaj geavoj uzas hejme multajn ilojn, ekzemple: televidilon, polvosuĉilon, gladilon, kudrilojn, diversajn tranĉilojn kaj tondilojn. Ili ne posedas komputilon, fotilon nek kalkulilon.

Przeczytajcie kolejno na głos, po jednej linijce, a potem odpowiedzcie, jak tworzyć nazwę narzędzia.

tranĉi	—	ciać, kroić	tranĉilo	—	nóż
kalkuli	—	liczyć, rachować	kalkulilo	—	kalkulator
foti	—	fotografować	fotilo	—	aparat fotograficzny
televidi	—	oglądać telewizję	televidilo	—	telewizor
komputi	—	obliczać, wyliczać	komputilo	—	komputer
tondi	—	ciąć nożyczkami; strzyc	tondilo	—	nożyczki, nożyce
ŝlosi	—	zamykać na klucz	ŝlosilo	—	klucz
polvo	—	pył, kurz; suĉi — ssaĉ	polvosuĉilo	—	odkurzacz

❖ Cząstka tworząca nazwę narzędzia danego rodzaju to: **11**

Powiedz lub napisz, jak rozumiesz wyrazy w prawej kolumnie:

razi	—	golić	razilo	—	
gladi	—	prasować	gladilo	—	
kudri	—	szyc	kudrilo	—	
kombi	—	czesać	kombilo	—	
ludi	—	bawić się	ludilo	—	
aviado	—	lotnictwo	aviadilo	—	
manĝi	—	jeść	manĝiloj	—	
skribi	—	pisać	skribiloj	—	

Aldonaj ekzemploj:

naĝi	—	pływać	naĝilo	—	
flugi	—	latać, fruwać	flugilo	—	
trafiko	—	ruch (drogowy)	trafikilo	—	
muziki	—	muzykować	muzikilo	—	
montri	—	pokazywać, wskazywać	montrilo	—	
malfermi	—	otwierać	malfermilo	—	
veturi	—	jeździć	veturilo	—	
sonori	—	dzwonić	sonorilo	—	
vazo	—	naczynie; lavi — myć	vazlavilo	—	

II. LINGVAJ AVENTUROJ

NI KONVERSACIU

1.

A: Kiel plaĉas al vi la aŭtomobilo de Rafaelo?

B: Mi opinias, ke ĝi estas mirinda.

A: Kiel plaĉas al vi la robo de Anastazia?

B: Laŭ mia opinio ĝi estas tre bela.

A: Kiel plaĉas al vi dormi en aŭtodomo?

B: Mi preferas en hotelo, estas pli komforte.

Przeprowadzajcie podobne dialogi. W pytaniu możecie wykorzystać wyrażenia:

• kravato de Bogdano	• jupo de Eva	• pulovero de Kristoforo
• bluzo de Tereza	• T-ĉemizo de Konrado	• ĵinso de Roza
• orelringo de Julio	• nazringo de Izabela	• tatuaĵo de Mateo
• frizaĵo de Aleksandro	• ŝminkaĵo (<i>makijaż, make-up</i>) de Paŭla	
• ekskursi aŭtomobile	• naĝi sen vestoj	• promeni nokte en arbaro

W odpowiedzi możecie też użyć następujące określenia:

• mirinda	• (tre) (mal)bela	• (tre) (mal)bona	• brila	• ĉarma
• neordinara	• perfekta	• senvalora	• terura	• komforta

2.

A: Kioma horo estas nun?

B: Estas dek minutoj antaŭ la kvara.

A: Do mia horloĝo rapidas. Laŭ ĝi estas kvin antaŭ la kvara.

A: Kioma horo estas?

B: Estas duono antaŭ la oka.

A: Do mia horloĝo malrapidas. Laŭ ĝi estas dudek minutoj post la sepa.

A: Kioma horo estas?

B: Estas kvarono post la naŭa.

A: Do mia horloĝo bone iras.

A: Kioma horo estas?

B: La sesa.

A: Do mia horloĝo bone funkcias.

A: Kioma horo estas?

B: Dudek kvin minutoj kaj dek du sekundoj post la dek-unua.

A: Do mia horloĝo estas preciza.

A: Kioma horo estas nun?

B: Mi ne scias, mi ne havas horloĝon.

A: Nek mi. Do ni estas feliĉaj.

A: Kioma horo estas?

B: Estas la nula.

A: Do mia horloĝo haltis.

A: Kioma horo estas?

B: Nun estas ĉirkaŭ la dua dudek du kaj dudek du sekundoj.

A: Vi estas eksterordinare preciza.

Vortarerto:

• horloĝo iras	— zegar chodzi	• funkcias	— działa	• rapidas	— spiesz się
• eksterordinare	— wyjątkowo	• preciza	— dokładny	• nek mi	— ja też nie

Przeprowadzajcie podobne dialogi. W odpowiedzi na pytanie **Kioma horo estas?** podawajcie godzinę prawdziwą lub nieznacznie nieprawdziwą.

3.

A: Vi ne aspektas sane. Kiel vi fartas?

B: Mi tudas kaj havas fluantan nazon. Kaj vi?

A: Bone, dankon.

Przeprowadzajcie podobne dialogi dotyczące objawów choroby. W odpowiedzi na pierwsze pytanie używajcie wyrażen:

• havi fluantan nazon (mieć katar)	• tusi (kaszeleć)
• havi kapdoloron (mieć ból głowy)	• mia stomako doloras (boli mnie brzuch)
• havi febron (mieć gorączkę)	• mia piedo doloras (boli mnie stopa)
• malvarmumi (przeziębienie)	• mia haŭto jukas (swędzi mnie skóra)

A: Vi diris, ke vi ne estas sana. Kiu parto de via korpo suferas?

B: Doloras min la dekstra mano, kubuto, kruro kaj genuo.

A: Kial? Kio okazis al vi?

B: Dum biciklado mi abrupte falis.

A: Eliza, kial vi estas trista?

B: Doloras min la kapo.

A: Kial? Kio okazis al vi?

B: Ĉar mia ventro, femuroj kaj piedoj estas tiom dikaj dum la mamoj malgrandaj.

Vortarerto:

• korpo	— ciało	• suferas	— cierpi	• doloras	— boli
• abrupte	— nagle	• falis	— upadłem	• tiom	— w takim stopniu, aż tak

Przeprowadzajcie podobne dialogi dotyczące różnych części ciała. Wykorzystajcie nazwy części ciała przy rysunku **5.**:

A: Via amikino Roberta ne aspektas bone. Ĉu ŝi malsanas?

B: Jes, ŝi havas gripo.

A: Mi kompatas/bedaŭras.

B: Ŝi intencas denove viziti kuraciston/dentiston por ricevi novajn medikamentojn.

Przeprowadzajcie podobne dialogi dotyczące możliwej choroby lub urazu. W odpowiedzi na pierwsze pytanie używajcie wyrażen:

• rompita dento (złamany ząb)	• dentokadukiĝo (próchnica zębów)
• rompita kruro (złamana noga)	• dislokita brako (zwichnięte ramię)
• pulma kancero (rak płuc)	• malario (malaria)
• reŭmatismo (reumatyzm)	• pezaj menstruoj (obfite miesiączki)
• depresio (depresja)	• demenco (demencja)

4.

A: Mi ne vidis Patrikon lastatempe. Kion li faras nun?

B: Li ŝanĝis la loĝlokon.

A: Ĉu?

A: Mi ne vidis Elizan lastatempe. Kion ŝi faras nun?

B: Ŝi furoras kiel modelino. **12**

A: Interesa novaĵo.

A: Mi ne vidis Saran lastatempe. Kion ŝi faras nun?

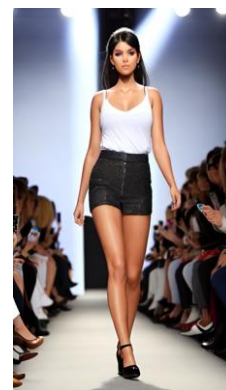
B: Mi ne scias. Ankaŭ mi ne vidis ŝin lastatempe.

A: Domaĝe.

A: Mi renkontos Davidon venontsemajne. Kion li faras nun?

B: Li studas en Oksfordo.

A Brave!

Przeprowadzajcie podobne dialogi. W pierwszym zdaniu podawajcie różne imiona. W odpowiedzi można użyć zwrotów (w czasie teraźniejszym, przeszłym lub przyszłym):

• esti malsana	• esti eksterlande
• studi en Kembriĝo	• praktiki jogon
• verki romanon/teatraĵon/poemon	• komponi simfonion
• fariĝi budhista monaĥ(in)o	• intense lerni la ĉinan
• furori kiel filmstelo/model(in)o	• vojaĝi tra la mondo
• legi <i>Makbet</i> / <i>Quo vadis</i> / <i>La faraono</i> / la Biblion / la Koranon en Esperanto	

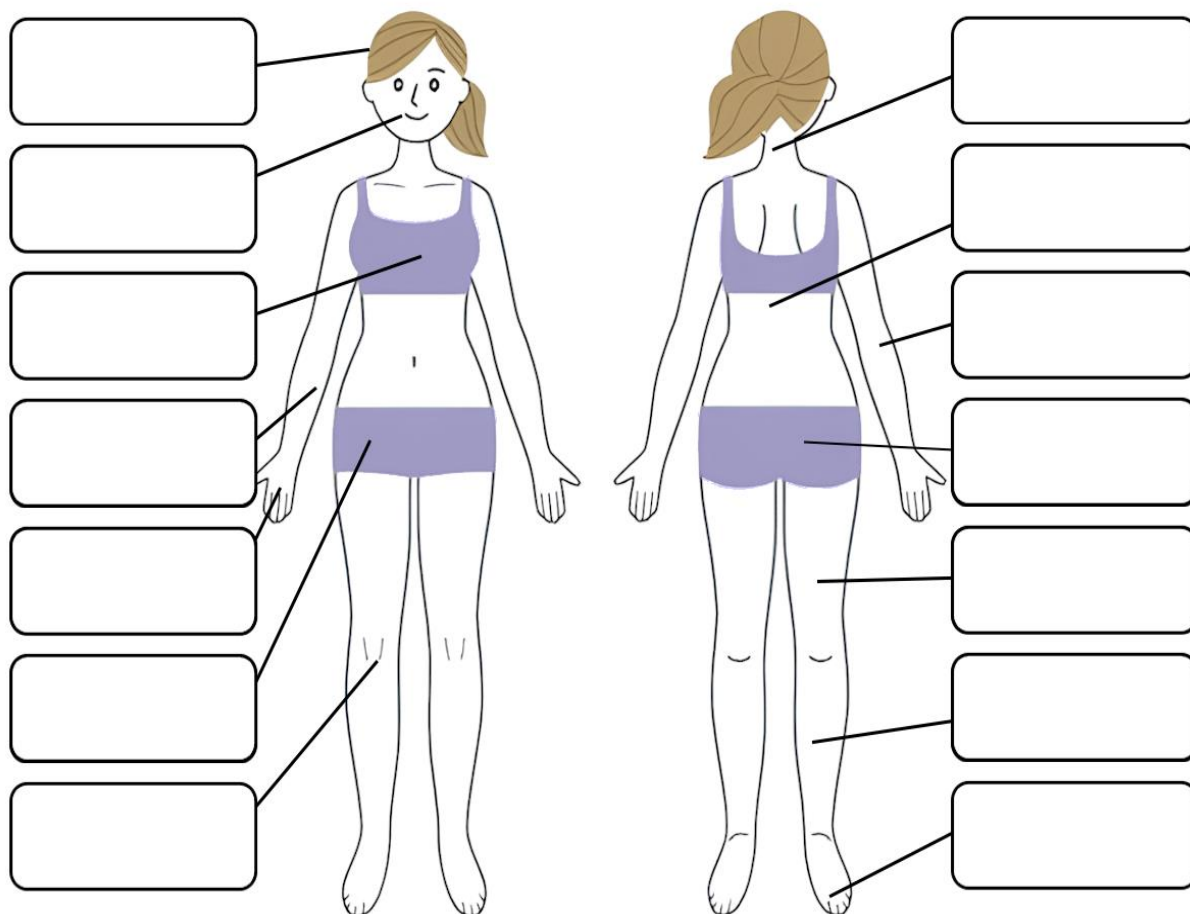
BAZA VORTPROVIZO BILDOFORME

Wybierz z listy poniżej właściwe wyrazy i wpisz je w odpowiednich ramkach na rysunku. Niektóre wyrazy do tego tematu nie pasują. Już użyty wyraz zaznaczaj w kwadraciku (np. ☑). Staraj się zapamiętać jak najwięcej słówek z danej tematyki – przydadzą się.

5. KORPOPARTOJ

Części ciała

☐ kruro	☐ nazo	☐ gluteo	☐ brusto	☐ fingro	☐ kapo
☐ genuo	☐ ventro	☐ kokso	☐ piedo	☐ orelo	☐ mano
☐ dorso	☐ okulo	☐ haroj	☐ femuro	☐ kubuto	☐ brako
☐ antaŭbrako	☐ vosto	☐ cico	☐ vango	☐ buŝo	☐ kolo
☐ mamu	☐ lipo	☐ brovo	☐ lipharoj	☐ koro	☐ ungo

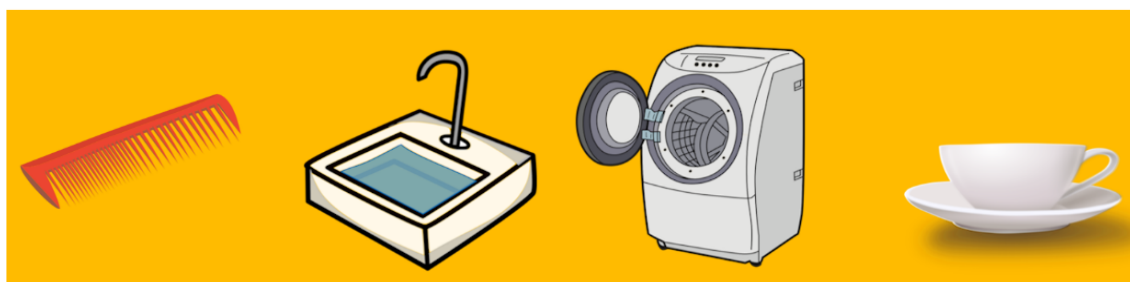
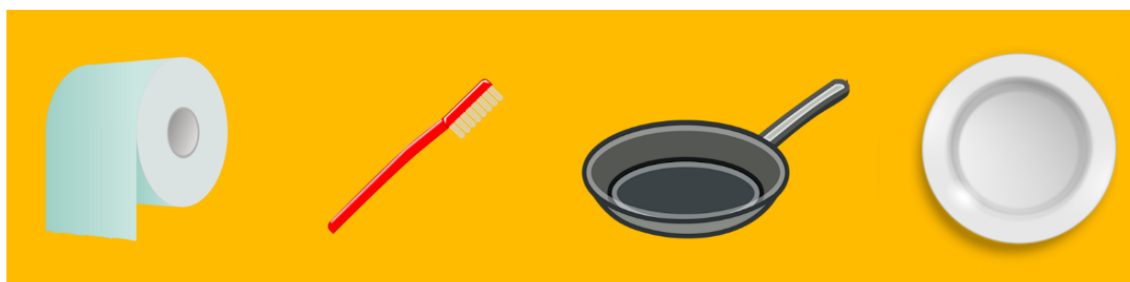
Traduko de esperantaj vortoj el la listo supre:

• noga	• nos	• poŝladek	• pierŝ	• palec	• ĝlova
• kolano	• brzuch	• biodro	• stopa	• ucho	• reka, dloŝ
• plecy	• oko	• wlosy	• udo	• łokiec	• ramie
• przedramie	• ogon	• sutek	• policzek	• usta	• szyja
• pierŝ kobiety	• wargu	• brew	• wasy	• serce	• paznokiec

6. SERVAS POR MANĜI AŬ UZI EN BANĈAMBRO

Służy do jedzenia lub użycia w łazience

☐ papertuko	☐ balailo	☐ spongo	☐ vazlavilo	☐ telero	☐ poto
☐ dentobroso	☐ tranĉilo	☐ kulero	☐ razilo	☐ vazo	☐ taso
☐ lavmaŝino	☐ kombilo	☐ duŝo	☐ forko	☐ kruĉo	☐ pato
☐ malfermilo	☐ kaldrono	☐ kulereto	☐ mantuko	☐ lavujo	☐ sapo

Traduko de esperantaj vortoj el la listo supre:

· ręcznik papierowy	· miotła	· gąbka	· zmywarka	· talerz	· garnek
· szczoteczka do zębów	· nóż	· tyżka	· maszynka do golenia	· waza	· filiżanka
· pralka	· grzebień	· prysznic	· widelec	· dzban(ek)	· patelnia
· otwieracz	· czajnik	· tyżeczka	· ręcznik	· zlew	· mydło

NI LEGAS KUN KOMPRENO

Przeczytaj opowiadanie przy ognisku — o bliskim spotkaniu z UFO. Następnie oznacz znajdujące się pod tekstem zdania prawdziwe plusem, fałszywe minusem, a mówiące o czymś niewiadomym — pytajnikiem.

7. RAKONTOJ ĈE LA BIVAKFAJRO

Ĉu vi memoras la aferiston Alberto Mart? Li ripozis en vilaĝa pensiono. Vespere li kaj aliaj gastoj de la pensiono sidis ĉirkaŭ bivakfajro kaj rakontis interesajn historiojn — pri neordinaraj aventuroj, misteraj okazaĵoj, fantomoj kaj nifoj. La unuan historion rakontis Bruno, juna laboristo de ŝufabrika:

Mi volas rakonti, kio okazis al mi pasintmonate. Mi estis ĉe maro. Mi libertempis en bela ripozloko kaj loĝis en luksa, eleganta hotelo. La fenestroj de mia ĉambro rigardis al promenejo kun altaj palmoj.

La vetero estis brila kaj mia ripozo, perfekta. Mi surfis sur la marondoj, ludis tenison kaj golfon kaj rajdis sur ĉevalo. Mi ankaŭ flirtis kun ĉarma verdokula blondulino Roksana. Vespere mi kaj Roksana amuziĝis en subĉiela dancejo aŭ faris longajn promenojn sur la plaĝo.

Unu vesperon Roksana ne venis kaj mi sola iris promeni. Estis serene, la ondoj delikate murmuris. Subite sur la horizonto aperis objekto en formo de nigra disko. Ĝi rapide flugis al la marbordo. Ĝi haltis antaŭ la plaĝo kaj dum kelka tempo pendis super la akvo. Ĝi lumis diverskolore. Por mi tio estis fascina vidaĵo.

Poste la objekto tre malrapide flugis al la plaĝo kaj haltis sur ĝi. Mi aŭdis mirindan, kvietan muzikon. El la objekto eliris kelkaj lumaj estaĵoj — viraj kaj virinaj. ¹³ Ili estis tre belaj kaj amikaj. Unu el ili estis Roksana. La estaĵoj salutis kaj geste vokis min. Ravita, mi komencis paŝi en ilia direkto.

Tiam mi aŭdis la voĉon de s-ro Ŝtrump, mia ĉefo:

“Bruno, vi denove dormas en la laborloko! Kaj vi, senvalorulo, kuraĝis peti min pri kromsalajro pro bona laboro!”

Vortarerto:

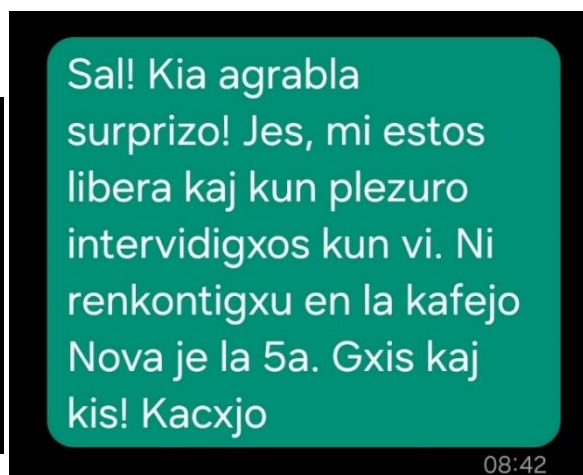
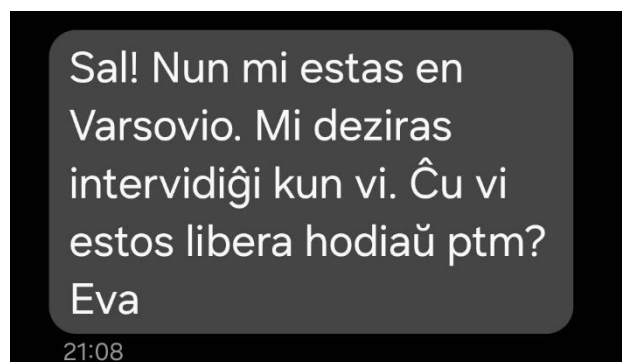
• mistera	— tajemniczy	• fantomo	— duch	• nifo	— UFO
• pensjono	— pensjonat	• murmuri	— mruczeć	• flirti	— flirtować
• promenejo	— promenada	• sola	— samotny	• pendi	— wisieć
• marondo	— fala morska	• serene	— spokojnie	• eliri	— wyjść
• kromsalajro	— premia	• estaĵo	— istota	• subite	— nagle

1. En la ripozloko estis malvarme. ☐
2. Roksana plaĉis al Bruno. ☐
3. Roksana tre bone dancis. ☐
4. La nigra disko aperis nokte. ☐
5. Bruno ne timis la estaĵojn. ☐

TION ONI LEGAS EN ESPERANTIO

- 8.** *Zapoznaj się z poniższą wymianą SMS-ów między parą znajomych. Zwróć uwagę na skróty w pisowni wiadomości SMS oraz na różnice w pisowni liter, które w języku esperanto występują z daszkiem w obydwu przykładach.*

Vortarerto:

• Sal!	= Saluton!	• ptm	= posttagmeze	• Gxis = Ĝis
• intervidigxi	= intervidiĝi 15	• renkontigxu	= renkontiĝu	• Kacxjo = Kaĉjo (<i>np. Karol</i>)
• kis	= kiso	• Ĝis kaj kis!	— Pa i buŝka!	

BLOGO DE BENEDIKTO

sabato, la 12a de januaro, 11:06

Hieraŭ malfruvespere mi rememoris, ke por Kristnasko mi ricevis DVD-on kun usona hororfilm. Mi komencis spekti ĝin duonhoron antaŭ la noktomezo, kiam ĉiuj jam dormis. Ĝi rakontas pri mistera videokasedo kun filmo, kiu mortigas. Se iu rigardas tiun filmon, sonoras lia telefono kaj voĉo en la aŭskultilo diras, ke en la daŭro de sep tagoj li mortos. Imagu, kiel mi eksaltis en la fotelo, kiam subite eksonoris mia telefono... per SMS-signal. Kia hororo!!!

|Komentoj (0)

POR REPRODUKTO

- 9.** *Przeczytaj poniższy tekst dwukrotnie, a następnie zastaniając go odtwórz pisemnie wstawiając w drugiej części w miejsce kropek brakujące elementy. Na koniec wpisz liczbę całkowicie poprawnych uzupełnień do podsumowania na dole zadania.*

Johana Sem estas konata verkistino. Hieraŭ ŝi finis verki novan romanon. Ĝi rakontas pri la legenda reĝo Arturo kaj kavaliroj de la Ronda Tablo. Arturo reĝis en Britio en la kvina kaj sesa jarcentoj. Li estis homo saĝa, justa kaj brava. Liaj kavaliroj batalis kontraŭ malbono kaj serĉis la sanktan Gralon — kalikon de la Lasta Vespermanĝo. Fine unu el ili trovis ĝin. La romano de Johana Sem estas bela, fascina rakonto, plena de subtila ĉarmo kaj poezio.

Johana Sem est... konat... verk..... | ...ieraŭ ŝi fin... verk... nov... roman... | Ĝi rakont... pri la legend... reĝ... Arturo kaj kavalir... de la ...ond... ..abl... | Artur... reĝ... en ...riti... en la kvin... kaj ses... ..cent... | Li est... hom... saĝ... just... kaj brav... | Li... kavalir... batal... kontraŭ ...bon... kaj serĉ... la ...ankt... Gral... .. kalik... de la ...last... ..manĝ... | ...in... unu el ili trov... ĝi... | La roman... de Johana Sem est... bel... fascin... rakont... plen... de subtil... ĉarm... kaj poezi...

Liczba całkowicie poprawnych uzupełnień: / 56

Vortarerto:

• jarcento — <i>wiek</i>	• kavaliro — <i>rycerz</i>	• justa — <i>sprawiedliwy</i>
• kaliko — <i>kielich</i>	• Lasta Vespermanĝo — <i>Ostatnia Wieczerza</i>	

NI AŬSKULTAS KUN KOMPRENO

- 10.** *Poniżej znajduje się tekst audycji radiowej pt. „Szczęśliwy dzień” (lektor odgrywa treść z nagrania lub odczytuje na głos). Każdy z cytowanych listów potraktuj jako komunikat. Podczas słuchania uzupełnij tabelkę, wpisując w odpowiednią rubrykę imię osoby, której e-mail jest odczytywany.*

koncerto	ekzameno	futbalo

Alano:

Vi aŭskultas Radion Mondo. Kaj mi estas Alano. Saluton, karaj.

La temo de nia hodiaŭa programo estas “Feliĉa tago”. Antaŭ unu horo mi demandis vin, ĉu vi havis lastatempe feliĉan tagon. Kaj mi ricevis de vi multajn retleterojn. Dankon! **14**

Luiza el Francio skribis: “En merkredo pasintsemajne mi sukcesis en grava ekzameno. Mi estis tre feliĉa.” Brave, Luiza! Mi gratulas al vi.

Kaj jen retletero de Renato el Italio: “Mi estas futbala fano. Antaŭhieraŭ la itala futbala

nacia teamo venkis la nacian teamon de Hispanio. Hura! Mia ĝojo estis senlima! Mi kriis, kantis kaj dancis.” Nu, tio estas bona novaĵo. Mi ĝojas kune kun vi, Renato.

Adriana el Anglio skribis: “En la pasinta monato mi ĉeestis en koncerto de Olivero Kron. Mi estis ravita. Li ludis kaj kantis mirinde. Post la koncerto mi ricevis de li aŭtografon, kaj mi... tuŝis lin! Li estas dia!” Ho! Do nun, Adriana, speciale por vi, Olivero Kron kaj lia nova kanto *Mi vidas tion en viaj okuloj*.

Vortarerto:

- venki — zvyciężyć • senlima — bezgraniczny • ravita — oczarowany
- sukcesi en ekzameno — zdać egzamin

PAROLPRAKTIKO

11. Wykonaj w języku esperanto jedno z poniższych zadań:

1. Powiedz parę zdań o tym, co zamierzasz zrobić w jakimś terminie w przyszłości.
2. Zadaj kilku osobom pytania zaczynające się od poznanych wyrazów pytających: kiu, kio, kia, kie, kiel, kiom, kioma.
Pamiętaj o dodaniu gdzie trzeba do niektórych z tych wyrazów końcówek -j i -n.
3. Opowiedz swój sen albo o spotkaniu z UFO (sen —sonĝo, śnić —sonĝi).

SKRIBOPRAKTIKO

Wykonaj w języku esperanto zadania wymienione poniżej.

12. Przepisz poniższy tekst, dodając do wyrazów brakujące końcówki, wstaw odpowiednie znaki przestankowe i zamień małą literę na dużą tam, gdzie trzeba. Na koniec wpisz liczbę całkowicie poprawnych uzupełnień do podsumowania na dole zadania.

Anton... est... ĵurnalist... kaj oft... dev... mult... vojaĝ... | ...i hav... edzin... kaj du infan... | ...asintsemajn... Anton est... tre okupit... | ...und... li vetur... al Hamburg... merkred... li flug... al London... kaj sabat... li jam est... en Los-...nĝeles... | ...um unu semajn... ..nton vizit... tri land... kaj ĉeest... en kvar gazetar... konferenc... du koncert... kaj kelk... grand... festen... | ...i ankaŭ far... intervju... kun Amand... Maj... | ...a edzin... de ...nton... ..arbar... opini... ke li tro maloft... est... hejm... | ...ed Anton... dir... ke li ŝat... vojaĝ... vizit... nov... lok... kaj renkontiĝ... kun fam... person...

Liczba całkowicie poprawnych uzupełnień: / 58

13. Napisz tekst krótkiej wiadomości SMS ze szpitala o chorobie znanej ci osoby.
Pamiętaj, że jest wskazane stosowanie esperanckich liter z daszkiem (np. ĝ) . W przeciwnym przypadku użyj formy z x (np. gx).

ELPAROLO

14. Wypowiadaj na głos.

kvar	kvin	kvazaŭ	akvo	akvujo	kverelas	likvidi
sveni	sviso	Svedio	svingis	svetero		
ŝvito	ŝvebis	ŝvelos				
latvo						

PROVERBOJ KAJ DIRAĴOJ

15. Do wyrażonych po esperanku przysłów i powiedzeń dopasuj polskie odpowiedniki.

Dio donis, Dio prenis.

Du militas, tria profitas.

Celis anseron, trafis aeron.

Korvo al korvo okulon ne pikas.

Unua venis, unua prenis.

Komenco aprila, trompo facila.

Prima aprilis, uważaj, bo się pomylisz.

Trafił jak kulą w płot.

Kruk krukowi oka nie wykole.

Gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta.

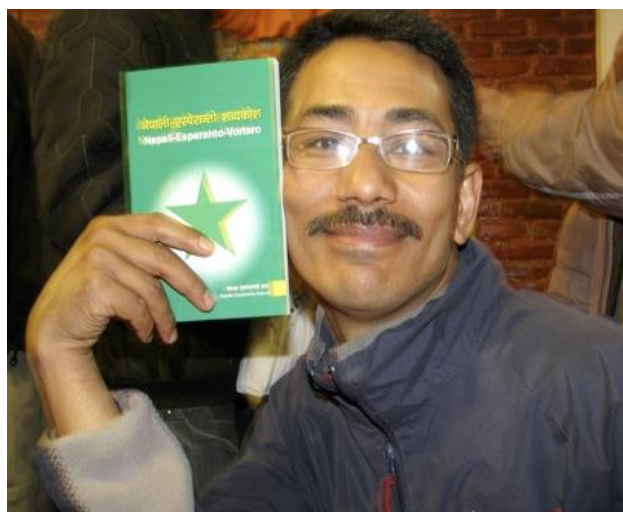
Bóg dał, Bóg wziął.

Kto pierwszy, ten lepszy.

NI ĈIUJ PAROLAS ESPERANTE

16.

Mia nomo estas Razeno. Mi loĝas en Katmanduo, la ĉefurbo de Nepalo. Profesie mi estas ĵurnalisto. Mi verkas artikolojn en la angla kaj en Esperanto. Mi multe korespondas kaj blogas Esperante. Mi havas Esperantajn geamikojn en la tuta mondo. Sur la foto vi vidas min en Jokohamo, dum la Universala Kongreso de Esperanto.

Lastatempe aperis mia nepali-Esperanta vortaro.

RESUMA TESTO

Wykonaj wszystkie poniższe zadania nie korzystając z rozwiązań zamieszczonych w kluczu do zadań. Po tym, w trakcie sprawdzania odpowiedzi grupowo lub indywidualnie, wpisz pod zadaniem w kratce ile odpowiedzi było całkowicie prawidłowych, a potem podlicz na końcu działu. Jeśli wynik był poniżej 1/3 to musisz powtórzyć odpowiednie partie materiału.

17. Odpowiedz na pytania.

Ekzemplo: Ĉu vi scias, kion Bogdano volas fari en oktobro? (viziti Pekinon)
Li verŝajne vizitos Pekinon.

1. Ĉu vi scias, kion Ivona deziras fari venontjare? (labori en zoologia ĝardeno)
.....
2. Ĉu vi scias, kion Arturo volas fari ĉi-monate? (praktiki ekstremajn sportojn)
.....
3. Ĉu vi scias, kion Olga intencas fari venontsemajne? (aĉeti novan loĝejon)
.....
4. Ĉu vi scias, kion Aleksandro volas fari ĉi-vespere? (iri al kunveno)
.....
5. Ĉu vi scias, kion Kristina deziras fari dimanĉe? (skii kun geamikoj)
.....
6. Ĉu vi scias, kion Donaldso intencas fari ĉi-jare? (lerni la hindan lingvon)
.....

Liczba poprawnych odpowiedzi: /6

18. Przekształć zdania.

Ekzemplo: Vi devas atendi ĉi tie.
Atendu ĉi tie.

1. Ni devas interparoli kun Anna.
.....
2. Ŝi devas legi tiun ĉi libron.
.....
3. Vi devas telefoni al Tomaso.
.....
4. Ili devas veni al ni hodiaŭ.
.....

Liczba poprawnych odpowiedzi: /4

19. Uzupełnij, wstawiając tiu, tia(j), tie, tiel, tiom, tial lub tiam.

1. Ne veturu rapide.
2. Danielo estas simpatia.
..... mi ŝatas lin.
3. Mi havas nur da mono.
4. filmoj ne plaĉas al mi.
5. A: Kie vi loĝas?
B:, en domo.
6. Atendu ĝis marto.
..... ni povos helpi al vi.

Liczba poprawnych odpowiedzi: /7

20. Przetłumacz na esperanto.

1. Razem z	9. Mój zegarek się późni.
2. Zaprosić na podwieczorek	10. Być na wykładzie
3. Życzyć powodzenia	11. Zdać egzamin
4. Moim zdaniem	12. Pewnego wieczoru
5. Przez jakiś czas	13. Miła wiadomość
6. Premia za dobrą pracę	14. Wysłać e-maila
7. Robi furorę jako gwiazda filmowa.	15. Wyznać miłość
8. W sierpniu byłem nad morzem.	16. Jeździć konno

Liczba poprawnych odpowiedzi: /16

21. Dopasuj polskie odpowiedniki do podanych wyrazów esperanckich, wpisując w nawiasy właściwe numery.

(1) semajnevuo	(2) memoraĵo	(3) duonpatro	(4) ŝipfarejo
(5) militistaro	(6) solfilo	(7) donaĵo	(8) akceptejo
(9) stelplena	(10) ringnotlibro	(11) monaĥinejo	(12) sendaĵo
(13) poŝmono	(14) rajdĉevalo	(15) furorlibro	(16) haltejo
(17) pendaĵo	(18) voĉdoni	(19) kuraĝulo	(20) malhelpi
(21) dekkelkjarulo	(22) pardonpeti	(23) dentaro	(24) uzaĵoj
() przesyłka	() jedynak	() głosować	() gwiazdzisty
() wierzchowiec	() uzębienie	() przystanek	() sprzęty
() tygodnik	() wisiorek	() kołnotatnik	() ojczym
() nastolatek	() bestseller	() kieszonkowe	() przeprosić
() klasztor żeński	() przeszkadzać	() dar, datek	() wojsko
() pokój przyjęć, recepcja	() śmiałek	() pamiątka	() stocznia

Liczba poprawnych odpowiedzi: /24

Suma poprawnych odpowiedzi: /57

III. ALDONO POR LA LERNANTO

LINGVOUZAĴ KLARIGOJ

- ❶ Częstka **-ar-** tworzy rzeczowniki oznaczające zbiór, grupę. Ta częstka słowotwórcza to przyrostek, czyli element dodawany po źródłowej części wyrazu (np. po rdzeniu).

DLA CIEKAWYCH

Nie każde wystąpienie **-ar** jest przyrostkiem. Np. w wyrazach **barbaro** (barbarzyńca, a nie „zbiór bród”, choć *barbo* = broda), **omaro** (homar, a nie „zbiór omów”, choć *omo* = om, jednostka oporu elektrycznego), **eraro** (błąd) jest częścią rdzenia wyrazowego.

- ❷ *skatoleton da jogurto* — kubek jogurtu

Na oznaczenie plastikowego pojemniczka będącego opakowaniem jogurtu, śmietany, serka itp. używamy w języku polskim wyrazu „kubek”. Kubkiem też nazywamy nieduże naczynie, najczęściej z uszkiem, służące do picia z niego napojów. W języku esperanto w tym pierwszym znaczeniu używa się słowa *skatoleteto* (*skatolet-o* — dosłownie „pudełeczko”), a w drugim — *trinkpoteto* (*trinkpot-o* — „garnuszek do picia”).

Występująca tu częstka słowotwórcza **-et-** oznacza ogólnie zmniejszenie obiektu lub intensywności cechy, czynności.

- ❸ Słowo **da** może łączyć się nie tylko z zaimkiem *kiom*. Występuje ono również z innymi wyrazami określającymi, ile czegoś jest, gdy nie wskazuje się konkretnej liczby elementów lub chodzi o obiekty ze wskazanego po **da** zbioru, np.

<i>kilogramo da citronoj</i>	— kilogram cytryn
<i>kartono da lakto</i>	— karton mleka
<i>peco da pano</i>	— kawałek chleba
<i>tiom da tempo</i>	— tyle czasu
<i>multe da aventuroj</i>	— dużo przygód

Zwóćmy uwagę jak używa się przyimka **da** z liczebnikami (obiekty ze wskazanego zbioru), np.

<i>miliono da homoj</i>	— milion ludzi
<i>miliardoj da dolaroj</i>	— miliardy dolarów
<i>cento da partoprenantoj</i>	— setka uczestników
<i>miroj da loĝantoj</i>	— tysiące mieszkańców

ale (konkretna liczba):

<i>kvin leteroj</i>	— pięć listów
<i>tridek urboj</i>	— trzydzieści miast
<i>ducent libroj</i>	— dwieście książek
<i>ok mil personoj</i>	— osiem tysięcy osób
<i>cent partoprenantoj</i>	— stu uczestników
<i>mil loĝantoj</i>	— tysiąc mieszkańców

Należy odróżniać wyrażenia typu:

<i>botelo da lakto</i>	— butelka mleka
<i>glaso da suko</i>	— szklanka soku

od:

<i>botelo de lakto</i>	— butelka od mleka
<i>glaso de suko</i>	— szklanka po soku

- 4 W języku esperanto występuje jednolity schemat tworzenia części zaimków (nazywany po esperancu: *tabelvortoj*), na który składają się następujące części rozpoczynające dany zaimek:

ki-	— oznacza pytanie
ti-	— oznacza wskazanie
i-	— oznacza „coś nieokreślonego”
neni-	— oznacza „coś nieistniejącego”
ĉi-	— oznacza „wszystko”

Pełne zestawienie tych zaimków dla końcówek **-o**, **-u**, **a**, **-e** wraz z tłumaczeniem znajduje się w słowniczku pod materiałem lekcyjnym.

DLA CIEKAWYCH

Nie każde wystąpienie **ki-** lub **ti-** na początku wyrazu oznacza zaimek. Np. w wyrazach *kiosko* (kiosk)) lub *titolo* (tytuł, choć *tolo* = płótno) są one częścią rdzenia wyrazowego.

- 5 Użycie **ĉi** (ciąg dalszy). Część przysłówek pierwotnych (tj. nie kończących się na **-e**), większość przyimków, a także niektóre inne wyrazy mogą wystąpić w charakterze przedrostka.

Słowo **ĉi**, gdy występuje jako przedrostek, pisane jest z łącznikiem i odpowiada polskiemu „ten, ten właśnie, ten najbliższy”, np.

ĉi-semajne	— w tym tygodniu
ĉi-monate	— w tym miesiącu
ĉi-jare	— w tym roku
ĉi-foje	— tym razem
ĉi-marde	— w ten (najbliższy) wtorek
ĉi-libro	— ta właśnie książka
ĉi-kolego	— ten właśnie kolega

Takie użycie **ĉi**, jest użyteczną formą skróconą od odpowiedniej formy pełnej, np.

ĉi-semajne	— <i>en ĉi tiu semajno</i>
ĉi-libro	— <i>ĉi tiu libro</i> .

- 6 Czasowniki esperanckie w czasie przyszłym mają zawsze końcówkę **-os**, np.

<i>mi skribos</i>	— ja napiszę	/ będę pisać / będę pisał (-a)
<i>ni ludos</i>	— my zagramy	/ będziemy grać
<i>vi aĉetos</i>	— ty kupisz	/ będziesz kupować
<i>ili faros</i>	— oni/one zrobią	/ będą robić itp.

Jak już było objaśniane wcześniej w języku esperanto nie istnieją zróżnicowane formy odmiany czasownika w dowolnym czasie (teraźniejszy, przeszły, przyszły) przez osoby. W języku esperanto czas przyszły można przedstawić krótko, bo forma czasownika nie jest zależna od podmiotu:

<i>mi, vi, li, ŝi, ĝi, ni, ili</i>	}	estos
<i>Adamo, Eva, sinjoro (j), sinjorino (j)</i>		
<i>kato(j), katino(j), katido(j)</i>		
<i>tablo (j)</i>		
<i>kio, kiu (j), tio, tiuj (j), ...</i>		

- 7 *La 10-a de julio* — 10 lipca — W datach liczebnik porządkowy poprzedza się słówkiem *la*, a nazwę miesiąca słówkiem *de*.

- 8 W odniesieniu do pytania o dzień należy rozróżnić:

<i>kia tago</i>	— jaki dzień (np. pogodowo)
<i>kiu tago</i>	— który dzień tygodnia (z nazwy)
<i>kioma tago</i>	— który dzień (data kalendarzowa)

kiu oprócz 'kto' znaczy również 'który', niezależnie od tego, czy mowa o osobie, czy o rzeczy.

- 9 Użycie **-u** — tryb rozkazujący (ciąg dalszy).

W 2. osobie liczby pojedynczej i mnogiej zaimek osobowy pomija się. Można go jednak użyć dla nacisku lub przeciwstawienia. Porównajmy:

Faru tion. — Zrób to.

ale:

Vi *faru tion.* — Ty to zrób (a nie ktoś inny).

Vi *faru aĉetojn, kaj mi kuiros supon.* — Ty zrób zakupy, a ja ugotuję zupę.

- 10 *Bonvolu (bon·vol·u)* — Zechciej, Zechciejcie, Racz, Raczcie

Ta rozkazująca forma czasownika *bonvoli* (zechcieć, raczyć) jest odpowiednikiem polskiego „proszę, prosimy” w zwrotach grzecznościowych wyrażających złagodzenie polecenia, życzenia, np.

Bonvolu fermi la pordon — Proszę/Prosimy zamknąć drzwi

Bonvolu ne fumi — Proszę/Prosimy nie palić

Czym innym jest zwrot *mi petas* (proszę) utworzony od bezokolicznika *peti* (prosić), np.

Mi petas vin pri helpo — Proszę cię o pomoc

Ale zwrotu *mi petas* można również użyć zamiast *bonvolu* w uprzejmych poleceniach, np.

Diru, mi petas — Powiedz, proszę

zamiast:

Bonvolu diri — Proszę powiedzieć

- 11 Częstka **-il-** tworzy rzeczowniki oznaczające narzędzie. Jest to przyrostek.

DLA CIEKAWYCH

Nie każde wystąpienie **-il** jest przyrostkiem. Np. w wyrazie **vanilo** (wanilia, a nie „narzędzie próżności”, choć *vano* = próżność) jest częścią rdzenia wyrazowego.

W języku esperanto przyrostki mają taki sam status jak rdzeń wyrazu – tworzyć więc mogą samodzielne słowa, np.

<i>ejo</i>	— <i>pomieszczenie</i>
<i>aro</i>	— <i>zbiór</i>
<i>ilo</i>	— <i>narzędzie</i>

a nawet łączyć tylko ze sobą, np.

<i>ilaro (il-ar-o)</i>	— zestaw narzędzi („zbiór narzędzi”)
<i>ilarejo (il-ar-ej-o)</i>	— narzędziownia („pomieszczenie na zbiór narzędzi”)

Warto zwrócić uwagę na kolejność przyrostków w tak złożonym pojedynczym wyrazie, w którym na wyrażenie danego pojęcia stosowana jest w języku polskim odwrotna kolejność i to odrębnych wyrazów.

- 12 **Kiel** w tym rozdziale występuje także w znaczeniu ‘jako’, np.

furori kiel modelino — robić furorę jako modelka

- 13 Jak już było wcześniej objaśnione, przymiotnik **kelkaj** znaczy ‘kilka, parę’ i występuje przed rzeczownikami w liczbie mnogiej. Ale można go też używać w liczbie pojedynczej przed nazwami pojęć abstrakcyjnych. Ma on wówczas formę **kelka**, a tłumaczy się go na język polski słowami „pewien”, „jakiś”, np.

dum kelka tempo — przez pewien/jakiś czas

- 14 *retletero (ret·leter·o)* — e-mail („list sieciowy”).

Esperanckie słowo *reto* znaczy ‘sieć’; *interreto* jest odwzorowaniem angielskiego *Internet* — dosłownie „międzysieć”. Inne wyrazy z rdzeniem *ret-*:

<i>interreta</i>	— internetowy
<i>retadreso</i>	— adres internetowy/e-mailowy
<i>retamiko = interreta amiko</i>	— internetowy przyjaciel,
<i>retpaĝo</i>	— strona internetowa (<i>paĝo</i> — stronica, strona)
<i>retejo = retpaĝaro</i>	— witryna internetowa, strony internetowe
<i>retportalo</i>	— portal internetowy.

Zamiast

<i>babili en babilejo</i>	— rozmawiać na czacie — można krócej
<i>retbabili</i>	— czatować (w internecie).

- 15 *intervidigxi = intervidighi = intervidiĝi*

Jeśli nie ma możliwości użycia w tekście esperanckim liter ze znakami diakrytycznymi (*ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ*), to stosowane są w piśmie 2 formy zastępcze z dodatkowymi literami:

a) forma z *x* — *cx, gx, hx, jx, sx, ux*.

Plusem jest zastosowanie litery, której nie ma w alfabecie esperanckim. Minusem, czasem trudna rozpoznawalność, np. *cxehxo* = *ĉeĥo*, *jxauxde* = *ĵaŭde*, *sxangxigxas* = *ŝanĝiĝas*).

- b) forma z *h* — *ch, gh, hh, jh, sh*, przy czym litera *u* pozostawiana jest samodzielnie. Minusem jest zarówno zastosowanie litery, która występuje w alfabecie esperanckim jako pełnoprawna, jak i czasem trudna rozpoznawalność, np. *chelho* = ĉeĥo, *jhaude* = ĵaŭde, *shanghighas* = ŝanĝiĝas).

DLA CIEKAWYCH

Obie w/w formy zastępcze dokonują deformacji słów esperanckich i utrudniają czytanie. Można uznać ich stosowanie za pewnego rodzaju (niedbałość) językową lub wygodnictwo piszącego ze szkodą dla odbiorcy, przynajmniej wówczas, gdy istnieją możliwości użycia liter z daszkiem.

W przypadku SMS-ów w większości telefonów nie ma problemu z zastosowaniem literatury esperanckiej — wystarczy w ustawieniach językowych telefonu włączyć dodatkowo dostępny język Esperanto (tak jak to zrobiła Eva w przykładowym SMS-ie). Na klawiaturze nie ma wprowadzić liter z daszkiem, ale program telefonu podpowiada właściwe.

Z kolei, w korespondencji wskazane jest używanie opcji z wstawianiem liter esperanckich jako symboli lub korzystanie z istniejących programów do pisania liter esperanckich na komputerze.

SOLVOJ DE LA TASKOJ

PLIFIRMIGO (ekzemplaj solvoj)

B.

1. Kio estas sur la kuireja tablo?	Estas telero da supo.
2. Kion vi aĉetis?	Mi aĉetis bokalon da mielo.
3. Kio estas sur la skribotablo?	Estas skatolo da farboj.
4. Kion vi aĉetis?	Mi aĉetis du metrojn da ŝtofo por robo.
5. Kio estas en la aĉetkorbo?	Estas saketo da bombonoj.
6. Kion Kamilo aĉetis?	Li aĉetis tri botelojn da limonado.
7. Kio estas sur la tablo en la tagĉambro?	Estas kvar tasoj da kafo.
8. Kion Marta aĉetis?	Ŝi aĉetis briketon da sapo kaj tubon da kremo.

C.

1. Kion vi faros morgaŭ vespere	Mi aŭskultos muzikon.
2. Kie Olga estos sabate antaŭtagmeze?	Ŝi estos en korpekzercejo.
3. Kion Suzana faros ĉi-semajne?	Ŝi lernos manipuli komputilon.
4. Kie ges-roj Bon estos printempe?	Ili estos en Svislando.
5. Kion vi faros dimanĉe posttagmeze?	Mi iros al akvoparko.
6. Kion Antono faros marde matene?	Li ludos pianon.
7. Kie Tereza estos venontsemajne?	Ŝi estos ĉe lago.
8. Kion vi faros ĉi-monate?	Ni libertempos en Jamajko.

D.

1. Mi nenie veturos morgaŭ kun vi.
2. Mi volus manĝi.
3. En tiu grupo ĉiuj estas altaj.
4. Hodiaŭ nenio kaj neniuj plaĉas al mi.
5. Tie ja estas nenio interesa.
6. Tie ĉi estas multaj belaspektaj junuloj.

E.

1. Kiu tago estas hodiaŭ?	Mardo.
2. Kioma tago estas hodiaŭ?	La 30-a de novembro.
3. Kia tago estis vendrede?	Pluva kaj venta.
4. Kioma tago estos dimanĉe?	La 15-a de aprilo.
5. Kiu tago estis antaŭhieraŭ?	Jaŭdo.
6. Kia tago estis antaŭ unu semajno?	Suna kaj frosta.

F.

1. Pruntu al mi kvindek zlotojn.	Ne estas problemo.
2. Manĝu kelkajn patkukojn.	Volonte.
3. Ne legu ĉi tiun / tiun ĉi libron, ĉar ĝi estas senvalora.	Vi pravas.
4. Ne ludu videoludojn, ĉar vi devas lerni la lecionojn.	Ne estu enua.
5. Ni iru al operejo sabate.	Kun plezuro.
6. Ni ne aĉetu tiujn meblojn, ĉar ili estas tro multekostaj.	Mi konsentas.

7. NI LEGAS KUN KOMPRENO

1. - 2. + 3. ? 4. - 5. +

10. NI AŬSKULTAS KUN KOMPRENO

koncerto	ekzameno	futbalo
Adriana	Luiza	Renato

12. SKRIBOPRAKTIKO

Anton_ estas ĵurnalisto kaj ofte devas multe vojaĝi. | Li havas edzinon kaj du infanojn. | Pasintsemajne Anton estis tre okupita. | Lunde li veturis al Hamburgo, merkrede li flugis al Londono kaj sabate li jam estis en Los-Anĝeleso. | Dum unu semajno Anton vizitis tri landojn kaj ĉeestis en kvar gazetaraj konferencoj, du koncertoj kaj kelkaj grandaj festenoj. | Li ankaŭ faris intervjuon kun Amanda Maj. | La edzino de Anton, Barbara opinias, ke li tro malofte estas hejme. | Sed Anton_ diras, ke li ŝatas vojaĝi, viziti novajn lokojn kaj renkontiĝi kun famaj personoj.

15. PROVERBOJ KAJ DIRAĴOJ

Dio donis, Dio prenis.	Bóg dał, Bóg wziął.
Du militas, tria profitas.	Gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta.
Celis anseron, trafis aeron.	Trafił jak kulą w płot.
Korvo al korvo okulon ne pikas.	Kruk krukowi oka nie wykole.
Unua venis, unua prenis.	Kto pierwszy, ten lepszy.
Komenco aprila, trompo facila.	Prima aprilis, uważaj, bo się pomylisz.

RESUMA TESTO (ekzemplaj solvoj)

- 17.** 1. Ŝi verŝajne laboros en zoologia ĝardeno.
 2. Li verŝajne praktikos ekstremajn sportojn.
 3. Ŝi verŝajne aĉetos novan loĝejon.
 4. Li verŝajne iros al kunveno.
 5. Ŝi verŝajne skios kun geamikoj.
 6. Li verŝajne lernos la hindan lingvon.

- 18.** 1. Ni interparolu kun Anna.
 2. Ŝi legu tiun ĉi libron.
 3. Telefonu al Tomaso.
 4. Ili venu al ni hodiaŭ.

- 19.** 1. tiel 2. Tial 3. tiom 4. Tiaj 5. Tie | tiu 6. Tiam

20.

1. Kune kun.	9. Mia horloĝo malrapidas.
2. Inviti al temanĝo	10. Ĉeesti en lekcio.
3. Deziri sukceson	11. Sukcesi en ekzameno.
4. Laŭ mia opinio	12. Unu vesperon
5. Dum kelka tempo	13. Agrabla novaĵo
6. Kromsalajro pro bona laboro	14. Sendi retleteron
7. Furori kiel filmstelo.	15. Konfesi amon
8. En aŭgusto mi estis ĉe maro.	16. Rajdi sur ĉevalo

- 21.** (12) przesyłka (6) jednak (18) głosować (9) gwiazdzisty
 (14) wierzchowiec (23) użębienie (16) przystanek (24) sprzęty
 (1) tygodnik (17) wisiolek (10) kołonotatnik (3) ojczym
 (21) nastolatek (15) bestseller (13) kieszonkowe (22) przeprosić
 (11) klasztor żeński (20) przeszkadzać (7) dar, datek (5) wojsko
 (8) pokój przyjąć, recepcja (19) śmiełek (2) pamiątka (4) stocznia